

RAPORT ASUPRA SĂPĂTURILOR DE LA CÎRLOMĂNEȘTI, [JUDEȚUL BUZĂU]

În ultimii ani numărul marilor așezări geto-dace de epocă „clasică“, cercetate prin săpături sistematice a sporit cu încă una: *dava* de la Cîrlomănești, com. Vernești, jud. Buzău. Stațiunea îi era cunoscută lui Odobescu încă din 1871, probabil pe baza răspunsurilor la „Cestionarul arheologic“, drept „Movila cu cetate de la Nișcov“. Abia însă în 1968 au fost întreprinse aici primele săpături cu caracter de sondaj (M. Babeș), iar începînd din 1972 s-au desfășurat, an de an, săpături de amploare, rod al colaborării dintre Institutul de Arheologie București și Muzeul județean Buzău, cu participarea temporară a unor specialiști de la Muzeul de istorie al R.S.R. și de la Laboratorul de antropologie din București.

Pe baza rezultatelor obținute în primele trei mari campanii de săpături (1972—1974) s-a putut stabili locul *davei* de la Cîrlomănești în cronologia relativă și absolută a culturii geto-dace „clasice“ (Dacia, XIX, 1975). Dintre descoperirile cele mai interesante, s-au publicat statuetele zoo- și antropomorfe, care pun într-o lumină cu totul nouă arta geto-dacă din prima jumătate a sec. I î.e.n. Au fost valorificate și descoperirile din epoca bronzului, în folosul unei mai bune cunoașteri a evoluției culturii Monteoru (fazele I_{c4}, I_{c3}, II_a). În sfîrșit, pentru ambele epoci amin-

tite, analizele polinice și studiul resturilor de faună au venit să aducă precizări privind mediul natural și modul de procurare a hranei, respectiv gradul de dezvoltare al agriculturii și creșterii vitelor, în cadrul comunităților succesive de la Cîrlomănești.

În ultimii 4 ani (1975—1978) ritmul săpăturilor s-a redus, datorită — între altele — reorganizării Muzeului județean. În această perioadă nu s-au mai atacat noi suprafețe, accentul punîndu-se pe epuizarea celor începute. În toate suprafețele cercetate s-a mers pînă la pămîntul viu, săpîndu-se integral atît depunerile din epoca fierului și a bronzului, cît și gropile corespunzătoare, care merg, uneori, pînă la 3 m adîncime. În campania 1978, odată cu epuizarea arealului E_{2b} Nord și cu desființarea unor martori dintre suprafețele săpate, s-a încheiat cercetarea integrală a unei suprafețe de cca. 700 m.p situată în partea de sud-est a *davei*.

La sfîrșitul acestei prime mari etape a cercetărilor de la Cîrlomănești se confirmă stratigrafia stațiunii, așa cum a fost descrisă în studiul din Dacia, XIX/1975. De jos în sus, succesiunea straturilor este următoarea:

1. — *pămînt viu maroniu-gălbui*.
2. — *Prima depunere din epoca bronzului*, corespunzînd fazelor Monteoru I_{c4}—I_{c3}. Uneori, aceste două faze se pot separa chiar

stratigrafic în depunerea respectivă. Pe o suprafață destul de întinsă, primul nivel de călcare din epoca bronzului este marcat de o arsură (defrișare?). Pe acest nivel se surprind adesea resturile unor construcții, sub forma unor lentile de lut galben, provenite din podelele sau pereții locuințelor.

3. *A doua depunere din epoca bronzului* corespunzând fazei Monteoru IIa. Este vorba de o depunere cenușoasă, cu multă ceramică și oase de animale. Nivelul de călcare este marcat de aglomerări (platforme) compacte, de pietre, sesizate în mai multe locuri ale suprafeței săpate.

4. *Strat intermediar*, steril arheologic, corespunzător întreruperii de locuire pe „Cetățuia” de la Cîrlomănești între epoca tirzie a bronzului și începutul epocii „clasice” a culturii geto-dace (sec. II î.e.n.) — ceea ce înseamnă o întrerupere de aproximativ un mileniu. De menționat, totuși, că în acest interval de timp se situează unele rare materiale arheologice atribuibile Hallstattului mijlociu.

5. *Depunerea geto-dacă din a doua epocă a fierului*, corespunzătoare unei locuiri ce a durat circa un secol, între mijlocul sec. II î.e.n. și anii 70—60 ai sec. I î.e.n. Remanierele și nivelările succesive au făcut ca în cadrul acestei depuneri să nu se poată deosebi nivele intermediare și ca, în general, urmele de locuire mai vechi să fie șterse de cele mai noi. Așa se face că singurele complexe de locuire constatate *in situ* datează din perioada finală a existenței așezării geto-dace. Observațiile făcute în anumite zone ale suprafeței săpate arată că sfârșitul acestei locuiri va fi fost brusc, violent, legat probabil de evenimente războinice din vremea lui Burebista.

Săpăturile din 1978 au confirmat, cum arătam, observațiile mai vechi privind stratigrafia stațiunii de la Cîrlomănești. Ele au contribuit, totodată, la sporirea materialului documentar de care dispunem. În suprafața cercetată în 1978 (E_{2bN}), măsurind 10×10 m, au fost identificate — sub pri-

mul nivel de călcare, în pământul viu — peste 50 de gropi din epoca bronzului și din a doua epocă a fierului — cele mai numeroase și mai bogate în materiale fiind cele geto-dace. Dintre acestea din urmă remarcăm gropile nr. 2, 3, 4, 8, 10, 32, 41 în care au apărut numeroase fragmente de ceramică, chirpic, oase de animale, obiecte de fier și bronz etc. Deosebit de interesantă este groapa nr. 3, de formă tronconică (diam. max. 180, adâncime fund — 2,90 m), ai cărei pereți au fost căptușiți cu o lipitură de lut galben-verzui de cca. 3—4 cm grosime. Este vorba de o groapă de provizii (eventual pentru păstratul apei) asemănătoare gropilor nr. 8 din suprafața E_{2b} Nord, 22 și 25 din suprafața E_{1c} Sud și 65 din suprafața E_{2c} Sud. Dezafectată în urma prăbușirii părții sale superioare, această groapă a servit finalmente pentru depozitarea diverselor reziduuri (ceramică, oase animale), descoperite în mare cantitate. Remarcăm, în special, numeroasele fragmente de *pithoi*, apărute mai ales la partea superioară a gropii. Bogate în materiale ceramice s-au dovedit a fi și gropile 2, 32, 8 și 10. Gropile la care ne referim reprezintă, în principiu, complexe închise, utilizabile într-o încercare de stabilire a cronologiei relative a stațiunii de la Cîrlomănești. Considerînd ca un lucru cîștigat faptul că descoperirile geto-dace din această stațiune se încadrează între mijlocul secolului II și mijlocul sec. I î.e.n., rămîne ca o problemă de studiat în viitor înscrierea — în decursul acestor o sută de ani — a diferitelor complexe, în funcție de asocierile specifice de ceramică.

Oricum, în ansamblu, materialele geto-dace de la Cîrlomănești se dovedesc a fi reprezentative pentru prima fază a culturii geto-dace „clasice”, datată aproximativ între 170 și 70 î.e.n. Publicarea monografică a acestor materiale va aduce o contribuție importantă la cunoașterea culturii geto-dacilor în perioada ce a premers și coincide cu primii ani ai domniei lui Burebista.